

چکیده

امروزه سازمانها باید بتوانند دانش مورد نیاز برای نوآوری در محصولات خود و بهبود فرایندهایشان را کسب نمایند، میان کارکنانشان نشر دهند، و در تمامی فعالیت های روزانه خود بکار گیرند. در اقتصاد دانش محور، سازمانها از مدیریت دانش به عنوان یک عامل حیاتی برای دستیابی به مزیت رقابتی و عملکرد بهتر استفاده می نمایند و در این راستا استراتژی های مدیریت دانش نقش اساسی در بهبود عملکرد سازمان ایفا می کنند. این مقاله به بررسی تاثیر استراتژی مدیریت دانش بر عملکرد سازمان در شرکتهای واقع در شهرکهای صنعتی بندرعباس پرداخته است. هدف اصلی از این پژوهش بررسی تاثیر استراتژی مدیریت دانش بر عملکرد سازمان در شرکتهای واقع در شهرکهای صنعتی بندرعباس در سال ۱۳۹۳ بوده است.

پژوهش حاضر از حیث هدف یک پژوهش تبیین و از حیث نحوه گردآوری دادهها از نوع تحقیقات توصیفی- پیمایشی به شمار می آید. و از حیث ارتباط بین متغیرهای پژوهش از نوع همبستگی و به طور مشخص مبتنی بر مدل سازی معادلات ساختاری است. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش پرسشنامه می باشد. جامعه آماری این پژوهش را ۴۷۵ نفر از مدیران عامل، معاونین و مدیران میانی شرکتهای شهرکهای صنعتی بندرعباس تشکیل دادند که برای تعیین حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان ۲۱۲ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از آزمون میانگین جامعه و مدل معادلات ساختاری انجام گرفت، یافته های این پژوهش نشان داد که بین استقرار مدیریت دانش و عملکرد سازمانی در شرکتهای شهرکهای صنعتی بندرعباس رابطه مثبت و معنا داری وجود داشت.

کلید واژه:

مدیریت دانش، استراتژی مدیریت دانش، عملکرد سازمان، شهرکهای صنعتی

مقدمه

امروزه دانش به شکل روز افزون به عنوان یک راهبرد جدید، جزئی لاینفک از روندهای کاری سازمانها شناخته می شود. یک پارادایم شناخته شده قدیمی در این خصوص آن است که دانش منشاء قدرت در سازمان می باشد. برپایه این اصل دانش باید اندوخته شده و به عنوان مزیتی رقابتی نزد افراد نگهداری می شود. نگرش عام این است که افراد باید دانش خود را مخفی نگاه دارند، زیرا این دانش است که ارزش و جایگاه آنها را نزد سازمان مشخص می کند. در حال حاضر، همچنان دانش، منشاء قدرت و در واقع قدرتی عظیم تلقی می شود. اما درک سازمانها از ارزش آن تغییر چشمگیری داشته است. پارادایم جدید دانش در سازمانها، که ضرورت وجود سازو کاری جدید برای مدیریت دانش را توجیه می نماید به این اصل اشاره دارد که برای رشد سازمان و دستیابی به اهداف

استراتژیک، دانش باید از جنبه های کیفی و کمی رشد داشته باشد و برای تحقق این مهم باید امکان به اشتراک گذاری آن فراهم گردد. در محیط کسب و کار، دانش یکی از محصولات سازمان محسوب شده و شامل اعمال روال های منطقی و نظام مند به داده ها و اطلاعات است. به عبارت دیگر دانش نتیجه یادگیری درون سازمانی است. که تنها مزیت رقابتی ماندگار را برای آن فراهم می آورد. بر این اساس در سیستم های

بررسی تاثیر استراتژی

مدیریت دانش بر

عملکرد سازمان

(مورد مطالعه)

شهرکهای صنعتی بندرعباس

دکتر محمد تقی امینی

دانشیار دانشگاه پیام نور

m_amini@pnu.ac.ir

دکتر محمد خیری

استادیار دانشگاه پیام نور

kheiry_369@yahoo.com

عیسی جمعه زاده

دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه پیام

نور

jomehzadeheisa@yahoo.com

اقتصادی و اجتماعی امروزه یک دارایی مهم و ضروری به حساب می آید که از تجهیزات، نیروی کار و سرمایه مهمتر شده است. در این مقاله سعی می شود عوامل «تکنولوژی اطلاعات» که یکی خود از عوامل بلوغ مدیریت دانش می باشد و یک به عنوان متغیر مستقل و همچنین متغیرهای «مدیریت دانش»، «عناصر سازمانی»، و «عملکرد سازمانی» که به عنوان متغیرهای وابسته می باشند را مورد بررسی قرار دهد و بررسی نماید آیا رابطه معناداری بین این متغیرها وجود دارد؟ این مقاله در نظر دارد عوامل زمینه ای تاثیر استراتژی مدیریت دانش بر عملکرد سازمان در شرکت های شهرک های صنعتی بندرعباس را بررسی نماید و در نهایت ثابت کند که آیا استقرار مدیریت دانش در شرکت های شهرک های صنعتی بندرعباس اثر مثبت و معناداری بر عملکرد این شرکت ها دارد؟

۱. مبانی نظری و پیشینه تحقیق

از دهه ۱۹۷۰ میلادی با پیشرفت سریع فناوری های برتر در جهان، به ویژه در زمینه های ارتباطات و رایانه، الگوی رشد اقتصادی جهان به طور اساسی تغییر کرد و به دنبال آن، از دهه ۱۹۹۰ میلادی دانش به عنوان مهم ترین سرمایه جایگزین سرمایه های پولی و فیزیکی شد (چن ۱ و همکاران، ۲۰۰۴). در اقتصاد صنعتی، سازمان ها قادر به حفظ موقعیت رقابتی قوی خود برای سال ها بودند. آنها، ارزش را از طریق فرایند بهینه سازی (یا صرفه جویی) خلق یا حداکثر می کردند. سازمان هایی با عملکرد خوب، فرایند تولیدشان را از طریق کاهش زمان تولید، بهبود کیفیت محصول، و کاهش تعداد کارکنان، بهینه سازی می کردند. بنابراین، خلق ارزش بیشتر به قابلیت صنعتی و بودجه بندی سرمایه ای، دارایی های ملموس و مالی بستگی داشت. این در حالی است که در اقتصاد دانش محور این رویکرد به چند دلیل، دیگر عملی نیست. استان هرمزگان واقع در جنوب ایران دارای ۱۳ شهرک صنعتی می باشد که شش شهرک صنعتی در شهرستان بندرعباس قرار دارد به گونه ای که شهرک های صنعتی شماره ۱ و ۲ در جاده بندرعباس سیرجان قرار داشته که به تولید قطعات صنعتی و صنایع غذایی، پوشاک و ... فعالیت دارند. شهرک صنعتی شماره ۳ (شهرک صنعتی دریایی) و شهرک صنعتی خلیج فارس، در غرب بندرعباس واقع شده اند. و به واسطه نزدیکی به صنایع کشتی سازی و صنایع فراساحل ایران عمدتاً در زمینه تولید قطعات و تجهیزات دریایی فعالیت می کنند. شهرک صنعتی گامبرون در جاده بندرعباس - میناب واقع شده است و نهایتاً شهرک صنعتی ایسین در روستای ایسین بندرعباس واقع در جاده بندرعباس - بندر شهید رجایی واقع شده است. حال با توجه به موارد ذکر شده، در عمل می توان به این نتیجه رسید که فعالیت همه این شرکتها حول محور تولید و سودآوری می چرخد که برای رسیدن به این هدف رقابت تنگاتنگی در میان آنان شکل می گیرد و ما در این پژوهش تلاش می کنیم تاثیر استراتژی مدیریت دانش را بر عملکرد این شرکتها بررسی و از مقایسه به عمل آمده به این نتیجه برسیم که استقرار مدیریت دانش تا چه اندازه بر عملکرد این شرکتها تاثیر داشته است؟

۲. متغیرهای پژوهش

در این پژوهش متغیرهای «عناصر دانش»، «عناصر سازمانی» و «عملکرد سازمان» به عنوان متغیرهای وابسته مورد بررسی قرار گرفته اند. و متغیر «تکنولوژی اطلاعات» نیز به عنوان متغیر مستقل می باشد که این متغیرها به نوبه خود دارای اجزایی هستند که در ادامه مورد بررسی قرار می گیرند.

۱.۲. تکنولوژی اطلاعات و مدیریت دانش

تکنولوژی اطلاعات به عنوان مجموعه ای از سیستم های کامپیوتری مورد استفاده یک سازمان تعریف می شود. و در تعریف دقیق تر به عنوان جنبه تکنولوژیکی یک سیستم اطلاعات شناخته می شود که در بر گیرنده سخت افزار، پایگاه داده ها، نرم افزار، شبکه و ابزار های الکترونیکی دیگر می باشد (ام العظیمی، ام زیری^۲، ۲۰۰۳). تکنولوژی اطلاعات می تواند بعنوان ابزاری قدرتمند عمل کرده و ابزارهایی مؤثر و کارآمد برای همه وجوه مدیریت دانش شامل تسخیر، اشتراک و کاربرد دانش تأمین کند. توانایی تکنولوژی اطلاعات در کاوش، نمایه، تلفیق، بایگانی و انتقال اطلاعات می تواند تحولی در گردآوری، سازماندهی، رده بندی و اشاعه اطلاعات ایجاد کند. (صراف زاده، حاضری مدیریت دانش و خدمات مرجع در کتابخانه ها)

۲.۲. سازمان و مدیریت دانش

دکتر علی رضائیان، در کتاب اصول مدیریت، ساختار را این چنین تعریف می کند: ساختار سازمانی حاصل فرآیند سازماندهی است و عبارت است از سیستم روابطی که به طور غیر رسمی شکل گرفته و به طور رسمی تصویب شده است و حاکم بر فعالیتهای افرادی است که برای کسب اهداف مشترک به هم وابسته اند.

امروزه به سرمایه های نامشهود و معنوی که همان دانش نامیده می شوند، به عنوان یک عامل مهم و حیاتی می نگرند. به بیان دیگر، سازمانهایی در برابر تغییرها و تحولات پیروز خواهند بود که بتوانند سرمایه نامشهود و معنوی (دانش) خود را بهبود و توسعه بخشند. اما در این میان نکته قابل توجه این است که دستیابی به دانش و اندوخته های دانش سازمان، بدون یادگیری ممکن نیست. یادگیری، کلید دستیابی به دارایی های دانشی و در نتیجه افزایش سرمایه نامشهود است (سبحانی نژاد و دیگران، ۱۳۸۵).

۳.۲. مدیریت دانش و دانش

مدیریت دانش عبارت است از به کارگیری گزینشی حاصل از تجربیات تصمیم گیری های گذشته برای تصمیم گیری های حال و آینده با هدف بهبود اثر بخشی سازمان (جنکس^۳، ۲۰۰۷: ۶)

ادلسن^۴ می گوید: «مردم همواره دانش داشته اند و از آن استفاده کرده اند» اما دقیقا دانش چیست؟ دانش، دانستنی است که در تجربیات، مهارتها، قابلیتها، توانایی ها، استعدادها، افکار، عقاید، طرزکارها، الهامات و تصورات افراد موجود است و به شکل مصنوعات ملموس، فرآیند های کاری و امور روزمره یک سازمان خود را آشکار می سازد. دانش دو نوع است: دانش صریح و دانش ضمنی

(۱) دانش صریح: دانشی است که مدون شده است و یا به فرمتهای خاصی ارائه شده است. دانش صریح می تواند در اشکال دستنامه ها، روش کارهای نوشته شده، بایگانی های تجاری، مجله یا مقالات مجلات، کتابها، صفحات وب، بانکهای اطلاعاتی، اینترنت، ایمیل ها، یادداشتها، ارائه های گرافیکی یا منابع دیداری-شنیداری تدوین شده باشد.

(۲) دانش ضمنی: دانش شخصی و ابراز نشده ای است که یک فرد دارد. دانشی که در ذهن افراد است. این دانش تنها در ذهن افراد یا در یادداشتهای شخصی، فایل های کامپیوتری یا کشوی میز آنها وجود دارد. دانشی که هرگز بطور کامل و قابل فهم برای سایرین بیان، ثبت، مستند یا مدون نشده است. طبق برآوردها ۸۰٪ از مهمترین دانش را دانش ضمنی تشکیل می دهد. (صراف زاده، حاضری مدیریت دانش و خدمات مرجع در کتابخانه ها)

۴.۲. عملکرد سازمانی و مدیریت دانش

عملکرد در لغت یعنی حالت یا کیفیت کارکرد. بنابراین، عملکرد سازمانی یک سازه ی کلی است که بر چگونگی انجام عملیات سازمانی اشاره دارد.

سازمان مبتنی بر دانش، تفاوتی با سازمان های نسل های پیش از خود دارد. این نوع سازمان به لحاظ نوع ساختار به گونه ای طراحی شده که تولید دانش مطلوب، دسترسی، تسهیم و به کارگیری آن را حداکثر واحدا و فرآیندهای، «فرهنگ دانشی» می نماید. همچنین در چنین سازمان هایی علاوه بر شکل گیری دانش پرور، تسهیل کننده روابط دانش، و افزایش دهنده دانش شکل می گیرد.

۵.۲. استراتژی مدیریت دانش

استراتژی مدیریت دانش عبارت است از روش ویژه ای برای بهینه سازی، خلق و تبدیل دانش به مزیت رقابتی در سازمان (مشاوران شرکت مک درموت، ۲۰۰۵) در تعریف دیگری استراتژی مدیریت دانش عبارت است از پرکردن شکاف بین دانش موجود و دانش مورد نیاز.

۶.۲. رابطه استراتژی مدیریت دانش و عملکرد سازمانی

عملکرد در لغت یعنی حالت یا کیفیت کارکرد. بنابراین، عملکرد سازمانی یک سازه ی کلی است که بر چگونگی انجام عملیات سازمانی اشاره دارد. معروف ترین تعریف عملکرد توسط (نیل و همکاران، ۲۰۰۲: ۸) ارائه شده است: «فرایند تبیین کیفیت اثربخشی و کارایی اقدامات گذشته». طبق این تعریف، عملکرد به دو جزء تقسیم می شود:

(۱) کارایی: که توصیف کننده ی چگونگی استفاده سازمان از منابع در تولید خدمات یا محصولات است، یعنی رابطه بین ترکیب واقعی و مطلوب

دروندها برای تولید بروندهای معین.

(۲) اثربخشی: که توصیف کننده ی درجه ی نیل به اهداف سازمانی است.

عملکرد سازمانی یک مفهوم چند بعدی است و موقعیت شرکت را در مقایسه با رقبای زیادی می کند یک دید جامع از عملکرد شرکت نه تنها جنبه های مالی بلکه جنبه های غیر مالی مانند توسعه خدمات جدید، بهبود توانایی در جذب، آموزش و توسعه را نیز باید مد نظر قرار دهد. در واقع سیستمهای مدیریت دانش بهتر است عملکردهای مالی و غیر مالی را ترکیب کند. (رهنورد، فرجه الله، ۱۳۸۷: ۷۹)

۲.۷. تاریخچه مدیریت دانش

۲.۷.۱. مدیریت دانش در عصر انسان نخستین

بیان شفاف و دقیق تاریخچه پیدایش، رشد و توسعه مدیریت دانش امکان پذیر نیست. در حقیقت، مدیریت دانش از زمان بشر نخستین و حتی در عصر شکار نیز وجود داشته است. انسانها ابتدا به صورت غریزی و سپس به صورت آگاهانه به طور مستمر به دنبال دستیابی به علم و ابزار مناسب به منظور حفظ بقا و مقابله با حیوانات وحشی و بلایای طبیعی بودند. (برگرفته از ماهنامه تدبیر شماره ۱۷۸، اسفند ۱۳۸۵)

۲.۷.۲. مدیریت دانش از دیدگاه قرآن و احادیث معصومین (علیهم السلام)

• دیدگاه قرآن مجید

خداوند در آیه ۱۲۵ سوره مبارکه نحل، سلسله مراتب مطرح شده برای حصول به دانش اکمل را به ترتیب، داده ها و مسلمات (کلیات وحی و آیات) و به دنبال آن اطلاعات، دانش، بصیرت و حکمت بیان کرده است. (حسینی ارموی محدث، ۱۳۶۶).

• دیدگاه رسول خدا (ص)

رسول خدا در بیان اهمیت علم و دانش فرمودند: طلب دانش بر تمام مسلمانان از زن و مرد واجب و ضروری است و فرمودند دانش را فرا بگیرید حتی اگر در چین باشد. در مورد اکتساب، ثبت، تسهیم و کاربرد دانش چهار چیز بر هر صاحب خرد و عاقلی از امت من واجب است: « به علم و دانش گوش فرا دادن و آن را به یاد سپردن و در میان مردمان نشرکردن و به کار بستن ». (حجتی، ۱۳۵۸).

دیدگاه امیر مؤمنان علی علیه السلام

امام علی (ع) می فرمایند: « علم را با نوشتن به زنجیر درآورید ». و در حدیثی دیگر فرمودند: « زکات علم نشر و گسترش آن می باشد ».

• دیدگاه امام جعفر الصادق علیه السلام

امام جعفر (ع) می فرمایند: « علم خویش را بنویس و میان برادرانت انتشار ده و هنگامی که مرگت فرا رسید، کتابهای خود را به ارث برای فرزندان باقی بگذار ». .

۲.۷.۳. مدیریت دانش در قرن بیستم

تعداد زیادی از تنوریسین های مدیریت دانش تکامل بحث مدیریت را به عهده داشتند و توزیع نموده اند که در میان آنان برجستگی همچون پیتر درلکه^۷، پاول استرولس^۸ و پیتر سنگه^۹ از آمریکا را می توان نام برد. درلکه و استرولس بیشتر در زمینه اهمیت ارتقا اطلاعات و دانش ساده به عنوان منابع سازمانی، و آقای سنگه با تمرکز بر روی سازمان های یاد گیرنده ابعاد فرهنگی مدیریت دانش را بوجود آورده اند.

آقای اورت راجرز^{۱۰} در دانشگاه استانفورد با نفوذ در بحث نوآوری و نیز آقای توماس آلن^{۱۱} در دانشگاه ام آی تی^{۱۲} در خصوص انتقال اطلاعات و فناوری در سال ۱۹۷۰ به انجام رسانید و تحقیقات زیادی که وی در طی سال های ۱۹۷۱ انجام داد کمک بزرگی در جهت درک و فهم اینکه مدیریت دانش چیست؟ دانش چگونه تولید می شود؟ چگونه استفاده می شود؟ و به چه طریقی در سازمان ها نفوذ می کند؟ و... را ارائه می دهد.

در اواسط سال ۱۹۸۰ اهمیت دانش به عنوان دارایی رقابت در بین سازمانها مشهور گردید. در سال ۱۹۸۰ توسعه سیستم های مدیریت دانش بوجود آمدند که با استفاده کارهای انجام شده در زمینه هوش مصنوعی و سیستم های هوشمند باعث شدند تا مفاهیم تازه ای به عنوان دانش

اكتسابی مهندسی دانش، سیستم های برپایه دانش و هستی شناسی بر پایه کامپیوتر به جهان عرضه شود. (یاریگر ، ۱۳۷۴ : ۲۵-۲۴).

۴.۷.۲. مدیریت دانش در جمهوری اسلامی ایران

سابقه پیاده سازی مدیریت دانش در سازمان های ایرانی به حدودا سال ۱۳۸۴ باز می گردد. البته تا پیش از این تاریخ هم برخی تجربیات مرتبط با فرآیندهای مدیریت دانش در برخی سازمان ها و عمدتا تحت نظر واحدهای منابع انسانی و تحقیقات صورت پذیرفته بود که به دلیل عدم هدفمندی مشخص و مبتنی بودن بر یک برداشت کلی از مفاهیم مدیریت دانش عملا توجه چندانی به خود جلب نکردند. اما سال ۱۳۸۴ شاهد ظهور سازمان هایی بود که به دنبال راهکارهایی برای استخراج دانش های خیرگان خود در وهله اول و سپس تسهیم دانش های سازمانی میان کلیه اعضای سازمان بودند. در همین راستا برای اولین بار پیاده سازی مدیریت دانش در صنعت نفت، گاز و پتروشیمی و خصوصا شرکت ملی صنایع پتروشیمی صورت گرفت. یکی از بزرگترین دغدغه های این شرکت، خروج افراد کلیدی آنها به دلیل عمدتاً بازنشستگی بوده که به دنبال آن سازمان از دانش های مکتوم در اذهان این خیرگان که طی سال ها در صنعت پتروشیمی پدید آمده بود بی نصیب می ماند و در نتیجه اشتباهات، مجدداً تکرار شده و موفقیت باز تولید نمی گردند. (سلیمانی ، غلامحسین ، ۱۳۹۱).

۸.۲. پیشینه تحقیق

از جمله مطالعات قابل توجه محققان در این حوزه که رابطه میان مدیریت دانش و عملکرد سازمان را جستجو کرده اند، می توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱) احمدی ، کراهی مقدم و رحیمی در سال ۱۳۹۱ تحقیقی با عنوان بررسی تاثیر استراتژی های مدیریت دانش بر نوآوری و عملکرد سازمانی در سازمان جهاد کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری انجام دادند که ، هدف از این پژوهش ارزیابی تاثیر استراتژی های مدیریت دانش (مستندسازی و شخصی سازی) بر نوآوری و عملکرد سازمانی بود. یافته های پژوهش نشان داد که میزان استراتژی مستند سازی در سازمان متوسط و میزان استراتژی شخصی سازی کمتر از متوسط بود و نیز ظرفیت نوآوری سازمان و میزان عملکرد سازمانی بیش از متوسط بود. استراتژی های مدیریت دانش (مستندسازی و شخصی سازی) به شکل مستقیم و همچنین غیر مستقیم و از طریق نقش میانجیگری نوآوری سازمانی بر عملکرد سازمانی تاثیر مثبت داشتند

۲) شمس مورکانی و صادقی در سال ۱۳۸۸ در تحقیقی با عنوان بررسی تأثیر استراتژی مدیریت دانش بر عملکرد سازمانی پرداختند. تحقیق آنها نشان داد که دانش ، نوآوری و فناوریهای نوین در ایجاد مزیت های راهبردی و اهمیت یافتن ارزش منابع دانش در اداره سازمانها موجب شده تا مقوله مدیریت دانش در قلب و مرکز سیاستهای راهبردی سازمان جای گیرد .

رسولا ، بوسلیج و استمبرگر^{۱۳} در پژوهشی تحت عنوان « تاثیر مدیریت دانش بر عملکرد سازمانها » در سال ۲۰۱۲ نشان دادند که از طریق ایجاد، جمع آوری، سازماندهی و استفاده از دانش، سازمان ها می توانند عملکرد سازمانی را بهبود بخشند. تاثیر شیوه های مدیریت دانش بر عملکرد تجربی از طریق مدل سازی معادلات ساختاری مورد آزمایش قرار گرفت. این نمونه شامل ۳۲۹ شرکت در دو کشور اسلوانی و کرواسی با بیش از ۵۰ کارمند بود. نتایج نشان می دهد که شیوه های مدیریت دانش از طریق اندازه گیری فن آوری اطلاعات، سازمان و دانش تحت تاثیر مثبت عملکرد سازمانی قرار گرفت .

۳) زاک و همکاران در پژوهشی تحت عنوان « مدیریت دانش و عملکرد سازمان: تجزیه و تحلیل اکتشافی » در سال ۲۰۰۹ ، گزارشی از نتایج تحقیقات اکتشافی تأثیرات سازمانی از مدیریت دانش را تهیه کردند. در واقع این پژوهش رابطه بین شیوه های مدیریت دانش و عملکرد سازمانی را بررسی می نماید. نتایج این تحقیق نشان داد که شیوه های مدیریت دانش یافت شده به طور مستقیم با عملکرد سازمانی در رابطه است و عملکرد سازمانی به نوبه خود، به طور مستقیم با عملکرد مالی در رابطه می باشد. هیچ رابطه ای مستقیم بین شیوه مدیریت دانش و عملکرد مالی یافت نشد .

نتایج بررسی ها نشان می دهد که در تحقیق های اشاره شده، از مدیریت دانش و عملکرد سازمانی بطور کلی استفاده گردیده است و ابعاد مختلف مدیریت دانش و عملکرد سازمانی مشخص نشده و مورد بررسی قرار نگرفته است. در ضمن در بیشتر تحقیق ها نیز تنها به بررسی یک بعد از متغیرها پرداخته شده است.

با توجه به موارد بیان شده، این مقاله درصدد است تا ارتباط عوامل بلوغ مدیریت دانش شامل ابعاد (تکنولوژی اطلاعات ، عناصر سازمانی و

عناصر مدیریت دانش (را با عوامل عملکرد سازمانی شامل عملکرد سازمانی در شرکتهای واقع در شهرکهای صنعتی بندرعباس بررسی نماید . لذا در این مقاله از مدل مفهومی که توسط رسول ، بوسلیج استفاده شده است.

۳. روش شناسی تحقیق

از آنجایی که هدف پژوهش حاضر بررسی تاثیر استراتژی مدیریت دانش بر عملکرد شرکتهای شهرکهای صنعتی بندرعباس می باشد ، این تحقیق از نظر هدف، کاربردی و از نظر نحوه گردآوری اطلاعات، توصیفی همبستگی و به طور مشخص مبتنی بر الگو معادلات ساختاری است . برای بررسی رابطه بین متغیرها و آزمون فرضیه ها نیز، پس از جمع آوری داده ها و اطلاعات از نرم افزارهای آماری SPSS و LISREL استفاده شده است . در این تحقیق، ابزار اصلی گردآوری اطلاعات پرسشنامه است در پژوهش حاضر با استفاده از پرسشنامه اندازه گیری مدیریت دانش از نوع استاندارد که توسط رسول

، استمبرگر و بوسلیج در سال ۲۰۱۲ ارائه شده و در کشورهای اسلونی و کرواسی استفاده گردید و نتایج آن مورد تأیید قرارگرفت استفاده شد. همچنین در بحث عملکرد سازمان از یک پرسشنامه که در دانشگاه شهید چمران اهواز در یک تحقیقی از رضا فاضل که در سال ۱۳۹۱ انجام شده بود و روایی آن به اثبات رسیده بود استفاده گردید.

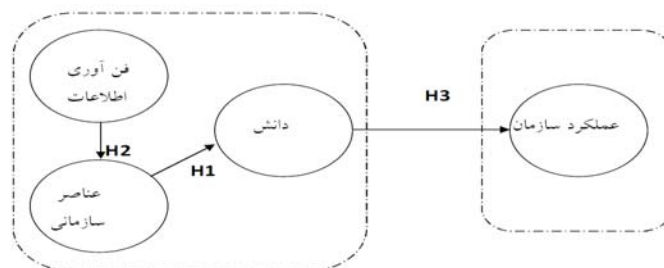
۳.۱. جامعه و نمونه آماری تحقیق

جامعه آماری این پژوهش را ۴۷۵ نفر از مدیران میانی ، معاونین و مدیران عامل شرکتهای واقع در شهرکهای صنعتی بندرعباس تشکیل دادند . که با استفاده از جدول مورگان تعداد ۲۱۲ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند و ۲۲۲ پرسشنامه یعنی ۱۰ پرسشنامه اضافی برای افتحای احتمالی بین جامعه هدف توزیع شد که در نهایت ۲۱۲ پرسشنامه انتخاب و تجزیه و تحلیل انجام شد . همانگونه که در شکل (۱) مشاهده می شود، هدف پژوهش حاضر بررسی تاثیر استراتژی مدیریت دانش بر عملکرد سازمان می باشد . همچنین عناصر تشکیل دهنده عوامل بلوغ مدیریت دانش و عملکرد سازمانی و نحوه ارتباط آنها در شکل (۱) نشان داده شده است.

۳.۲. الگوی مفهومی تحقیق

مدل مفهومی مورد استفاده در این پژوهش از چهار جزء تشکیل شد : اول فناوری اطلاعات می باشد که کیفیت و منافع استفاده از ابزارهای تکنولوژی اطلاعات را برای مدیریت دانش تعیین می کند . دوم سازمان است که نشان دهنده دیدگاه انسان از سازمان و فرایندهای آن می باشد و سوم دانش می باشد که جمع آوری دانش ، استفاده ، اشتراک گذاری و مالکیت دانش را پوشش می دهد . و در نهایت چهارمین عنصر عملکرد سازمانی است که از شاخص های مالی و غیر مالی تشکیل شده است .

عملکرد سازمانی عوامل بلوغ مدیریت دانش

شکل (۱) مدل مفهومی پژوهش

۳.۳.۳. فرضیه های پژوهش:

۳.۳.۳.۱. فرضیه اصلی پژوهش:

استقرار مدیریت دانش در شرکت های شهرکهای صنعتی بندرعباس اثر مثبت و معناداری بر عملکرد این شرکت ها دارد.

۳.۳.۳.۲. فرضیه های فرعی پژوهش:

فرضیه اول: عناصر سازمانی تاثیر مثبت و معناداری بر عناصر دانش در زمینه مدیریت دانش دارد.

فرضیه دوم: تکنولوژی اطلاعات اثر مثبت و معناداری بر عناصر سازمان دارد.

فرضیه سوم: تکنولوژی اطلاعات اثر مثبت غیر مستقیم و معنادار بر «عناصر دانش در زمینه مدیریت دانش» از طریق «عناصر سازمان» دارد.

۳.۴.۳. پرسش های پژوهش:

آیا میان استقرار مدیریت دانش و عملکرد شرکت های شهرکهای صنعتی بندرعباس رابطه معناداری وجود دارد؟

آیا میان فناوری اطلاعات و عناصر سازمان در شرکت های شهرکهای صنعتی بندرعباس رابطه معناداری وجود دارد؟

آیا میان عناصر سازمان و عناصر دانش در زمینه مدیریت دانش در شرکت های شهرکهای صنعتی بندرعباس رابطه معنادار وجود دارد؟

آیا میان فناوری اطلاعات و عناصر دانش در زمینه مدیریت دانش در شرکت های شهرکهای صنعتی بندرعباس «از طریق «عناصر سازمان» رابطه معناداری وجود دارد؟

۳.۴.۵. روایی و پایایی ابزارهای جمع آوری اطلاعات

پرسشنامه استفاده شده در این پژوهش شامل ۵۲ سوال می باشد که شامل ۳ قسمت عمده می باشند:

اطلاعات جمعیت شناختی پاسخگو: در این بخش از سوالات سعی شده است تا اطلاعات کلی و جمعیت شناختی مربوط به پاسخ دهندگان جمع آوری شود که شامل ۵ سوال است.

اطلاعات مربوط به عوامل بلوغ مدیریت دانش شامل ۸ سوال در زمینه عناصر دانش، ۶ سوال در زمینه تکنولوژی اطلاعات و ۹ سوال در زمینه عناصر سازمانی می باشد که در مجموع ۲۳ سوال پرسشنامه استاندارد رسولا، استمبرگر و بوسیلیج را تشکیل می دهد.

اطلاعات مربوط به عملکرد سازمانی: این بخش شامل سوالات تخصصی است که از پرسشنامه ای که در زمینه عملکرد سازمانی بوده استفاده شد و شامل ۲۹ سوال است. که ۸ سوال در زمینه رضایت

مشتریان، ۱۱ سوال در زمینه رضایت کارکنان، ۴ سوال در زمینه اثر بخشی سازمان و در نهایت ۶ سوال پایانی در زمینه نتایج مالی و بازار می باشد.

در این تحقیق برای روایی ابزار از روایی محتوا و روایی صوری بهره گیری شده است. بدین منظور از ابتدا با دقت در مطالعات کتابخانه ای و استفاده از الگو های مرجع موجود در تحقیقات مشابه که به تفصیل در بخش های قبل به آنها اشاره گردید، سعی شده است از مولفه ها و شاخص های مورد قبول و مناسب استفاده شود. سپس پرسشنامه اولیه برای خبرگان ارسال و پس از تایید، به منظور تعیین پایایی پرسشنامه، از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است.

که مقدار آلفای کرونباخ برای متغیرهای عوامل بلوغ مدیریت دانش و عوامل عملکرد سازمانی در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول (۱) مقدار آلفای کرونباخ

[۱] مقدار آلفای کرونباخ	[۲] تعداد سوالات مقیاس	[۳] عنوان مقیاس
[۴] 0.769	[۵] 8	[۶] دانش
[۷] 0.819	[۸] 6	[۹] تکنولوژی اطلاعات
[۱۰] 0.846	[۱۱] 9	[۱۲] سازمان
[۱۳] 0.888	[۱۴] 8	[۱۵] رضایت مشتریان
[۱۶] 0.855	[۱۷] 11	[۱۸] رضایت کارکنان
[۱۹] 0.893	[۲۰] 4	[۲۱] اثربخشی سازمان
[۲۲] 0.790	[۲۳] 6	[۲۴] نتایج مالی و بازار
[۲۵] 0.936	[۲۶] 52	[۲۷] کل پرسشنامه

با توجه به جدول و اینکه مقدار آلفای کرونباخ برای سوالات متغیرها به تفکیک هرکدام و در کل بیشتر از ۰/۷ است در نتیجه این پرسشنامه دارای پایایی مناسبی می باشد. در جدول ۱ (دانش، تکنولوژی اطلاعات و عناصر سازمانی) مربوطه به عوامل بلوغ مدیریت دانش و (رضایت مشتریان، رضایت کارکنان، اثر بخشی سازمان و نتایج مالی و بازار) مربوطه به عوامل عملکرد سازمانی می باشد.

۴. تجزیه و تحلیل داده ها

به منظور تجزیه و تحلیل داده های بدست آمده از پرسشنامه های عملکرد سازمان و مدیریت دانش، از نرم افزار لیزرل و آزمونهای تی استیودنت تک نمونه ای، تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی و الگویابی معادلات ساختاری جهت شناخت متغیرهای مکنون (پنهان) استفاده شده است. در الگو معادلات ساختاری، از یک طرف میزان انطباق داده های پژوهش و الگوی مفهومی پژوهش بررسی خواهد شد که آیا از برازش مناسب برخوردار است و از طرف دیگر معناداری روابط در این الگو برازش یافته آزمون می شود.

۴.۱. تحلیل عاملی پژوهش به منظور شناخت متغیرهای مکنون

از آنجا که یافته های تحلیل عاملی در این پژوهش از اهمیت خاصی برخوردار است، لازم است به صورت مفصل نتایج آن مورد تحلیل قرار گیرد. به منظور شناخت متغیرهای مکنون از تحلیل عاملی اکتشافی و نرم افزار آماری SPSS 19 استفاده شده است. سپس از تحلیل عاملی تأییدی، فن تحلیل مسیر و نرم افزار آماری LISREL برای آزمون معناداری عامل ها استفاده شده است.

۲.۲.۴. آزمون کروییت و بارتلت

جدول (۲) اعتبار سازه ای ابعاد پژوهش

	[۳۵]		[۳۱]	[۲۸] اعتبار سازه ای
			[۳۲]	[۲۹] آزمون کروییت و بارتلت
			[۳۳]	[۳۰] سطح معناداری
		[۳۶] آماره کای دو	[۳۴] درجه آزادی	
[۳۸] نام مولفه	[۳۷] KMO			
[۴۳] دانش	[۴۲] 0.734	[۴۱] 474.040	[۴۰] 28	[۳۹] 0.00
[۴۸] تکنولوژی اطلاعات	[۴۷] 0.747	[۴۶] 546.312	[۴۵] 15	[۴۴] 0.00
[۵۳] سازمان	[۵۲] 0.741	[۵۱] 885.568	[۵۰] 36	[۴۹] 0.00
[۵۸] رضایت مشتریان	[۵۷] 0.813	[۵۶] 1049.252	[۵۵] 28	[۵۴] 0.00
[۶۳] رضایت کارکنان	[۶۲] 0.812	[۶۱] 1289.737	[۶۰] 55	[۵۹] 0.00
[۶۸] اثربخشی سازمان	[۶۷] 0.813	[۶۶] 518.832	[۶۵] 6	[۶۴] 0.00
[۷۳] نتایج مالی و بازار	[۷۲] 0.765	[۷۱] 463.893	[۷۰] 15	[۶۹] 0.00
[۷۸] کل پرسشنامه	[۷۷] 0.815	[۷۶] 15829.319	[۷۵] 1326	[۷۴] 0.00

همانگونه که جدول نشان می دهد در مجموع ابزار پژوهش از اعتبار قابل قبولی برخوردار است . KMO محاسبه شده برای دانش ۰/۷۳۴ ، تکنولوژی اطلاعات ۰/۷۴۷ ، سازمان ۰/۷۴۱ و در بخش مولفه های مربوط به عملکرد سازمان : رضایت مشتریان ۰/۸۱۳ ، رضایت کارکنان ۰/۸۱۲ ، اثربخشی سازمان ۰/۸۱۳ و نتایج مالی و بازار ۰/۷۶۵ ، و برای کل عملکرد سازمان ۰/۸۴۵ می باشد . از آنجائیکه مقدار آماره آزمون KMO برای کل پرسشنامه برابر ۰/۸۱۵ و بزرگتر از ۰/۷ است . کفایت نمونه گیری برای انجام تحلیل عاملی اکتشافی وجود دارد . همچنین از آنجائیکه سطح معناداری (sig) آماره بارتلت برابر صفر و کمتر از ۰/۰۵ است . فرض صفر رد و فرض یک یعنی وجود ارتباط مناسب میان ساختار داده ها تائید می شود . بنابراین ساختار داده ها برای انجام تحلیل عاملی اکتشافی مناسب است .

۳.۳.۴. آزمون میانگین یک جامعه

دراین قسمت با استفاده از آزمون میانگین ، یک جامعه آماری یا به عبارتی از آزمون t یک نمونه ای به بررسی این موضوع می پردازیم که آیا وضعیت متغیرهای تحقیق مناسب می باشد یا نه ؟ که طراحی فرضیه های آن با توجه به طیف ۵ تایی لیکرت به صورت زیر می باشد :

فرض صفر : وضعیت متغیر مربوطه مناسب نمی باشد ($H_0 : \mu \leq 3$)

فرض مقابل صفر : وضعیت متغیر مربوطه مناسب می باشد ($H_1 : \mu > 3$)

جدول (۳) آمار توصیفی مربوط به آزمون میانگین

متغیرها [۸۲]	تعداد [۸۱]	میانگین [۸۰]	انحراف معیار [۷۹]
دانش [۸۶]	212 [۸۵]	4.3667 [۸۴]	0.44157 [۸۳]
تکنولوژی اطلاعات [۹۰]	212 [۸۹]	4.5542 [۸۸]	0.45413 [۸۷]
سازمان [۹۴]	212 [۹۳]	4.5592 [۹۲]	0.39471 [۹۱]
رضایت مشتریان [۹۸]	212 [۹۷]	3.2642 [۹۶]	1.04842 [۹۵]
رضایت کارکنان [۱۰۲]	212 [۱۰۱]	3.1660 [۱۰۰]	0.92070 [۹۹]
اثربخشی سازمان [۱۰۶]	212 [۱۰۵]	3.2535 [۱۰۴]	1.27207 [۱۰۳]
نتایج مالی و بازار [۱۱۰]	212 [۱۰۹]	3.2822 [۱۰۸]	0.97703 [۱۰۷]

جدول (۴) آمار استنباطی مربوط به آزمون میانگین

متغیر [۱۱۳]	آمار استنباطی [۱۱۱]											
	مقدار میانگین برابر ۳ [۱۱۲]		درجه آزادی [۱۱۷]	عدد معناداری [۱۱۶]	تفاوت میانگین ها [۱۱۵]	فاصله اطمینان برای تفاوت ۹۵٪ [۱۱۴]		حد پائین [۱۲۰]	حد بالا [۱۲۱]	تفاوت میانگین ها [۱۱۵]	عدد معناداری [۱۱۶]	
تفاوت میانگین ها [۱۱۵]	حد پائین [۱۲۰]	حد بالا [۱۲۱]										
دانش [۱۲۹]	45.067	[۱۲۸]	211	[۱۲۷]	0.000	[۱۲۶]	1.36675	[۱۲۵]	1.4265	[۱۲۴]	1.3070	[۱۲۳]
تکنولوژی اطلاعات [۱۳۶]	49.832	[۱۳۵]	211	[۱۳۴]	0.000	[۱۳۳]	1.55425	[۱۳۲]	1.6157	[۱۳۱]	1.4928	[۱۳۰]
سازمان [۱۴۳]	57.517	[۱۴۲]	211	[۱۴۱]	0.000	[۱۴۰]	1.55922	[۱۳۹]	1.6127	[۱۳۸]	1.5058	[۱۳۷]
رضایت مشتریان [۱۵۰]	3.668	[۱۴۹]	211	[۱۴۸]	0.000	[۱۴۷]	0.26415	[۱۴۶]	0.4061	[۱۴۵]	0.1222	[۱۴۴]
رضایت کارکنان [۱۵۷]	2.624	[۱۵۶]	211	[۱۵۵]	0.000	[۱۵۴]	0.16595	[۱۵۳]	0.2906	[۱۵۲]	0.413	[۱۵۱]
اثربخشی سازمان [۱۶۴]	2.902	[۱۶۳]	211	[۱۶۲]	0.004	[۱۶۱]	0.25354	[۱۶۰]	0.4258	[۱۵۹]	0.813	[۱۵۸]
نتایج مالی و بازار [۱۷۱]	4.206	[۱۷۰]	211	[۱۶۹]	0.000	[۱۶۸]	0.28223	[۱۶۷]	0.4145	[۱۶۶]	0.1500	[۱۶۵]

۴.۴. نتیجه گیری در مورد وضعیت متغیره

با توجه به جداول ۳ و ۴ و مقادیر بدست آمده برای عدد معناداری که برای همه متغیرها کوچکتر از ۰/۵ بوده و مقادیر حد بالا و حد پائین و با توجه به اینکه مقدار $t > 1/96$ می باشد. نتیجه می گیریم که میانگین این متغیرها از عدد ۳ بیشتر بوده و این بدان معناست که متغیرها در وضعیت مناسبی قرار دارند.

نتایج بدست آمده از نرم افزار SPSS نشان داد که متغیرهای دانش، تکنولوژی اطلاعات عناصر سازمان، رضایت مشتریان، رضایت کارکنان، اثربخشی سازمان و نتایج مالی و بازار در وضعیت آنها مناسب می باشد.

جدول (۵) نتیجه گیری در باره وضعیت متغیرهای پژوهش

وضعیت	[۱۷۵]	متغیرها	[۱۷۴]	وضعیت	[۱۷۳]	متغیرها	[۱۷۲]
مناسب	[۱۷۹]	رضایت مشتریان	[۱۷۸]	مناسب	[۱۷۷]	دانش	[۱۷۶]
مناسب	[۱۸۳]	رضایت کارکنان	[۱۸۲]	مناسب	[۱۸۱]	تکنولوژی اطلاعات	[۱۸۰]
مناسب	[۱۸۷]	اثربخشی سازمان	[۱۸۶]	مناسب	[۱۸۵]	سازمان	[۱۸۴]
مناسب	[۱۹۱]	نتایج مالی و بازار	[۱۹۰]	[۱۸۹]		[۱۸۸]	

۵.۴. تحلیل تأییدی با استفاده از مدل معادلات ساختاری

همانطور که در شکل (۱) مدل مفهومی پژوهش ملاحظه شد متغیر «فن آوری اطلاعات» مکنون برون زا و متغیرهای «مدیریت دانش»، «عناصر سازمانی»، و «عملکرد سازمانی» مکنون درونزا می باشند. در این بخش نتایج حاصل از تحلیل عامل تأییدی هریک از متغیرهای پژوهش توسط نرم افزار LISREL به صورت جداگانه برای هر متغیر آورده شده است. لازم به ذکر است که به منظور کاهش متغیرها و در نظر گرفتن آنها به عنوان یک متغیر مکنون، بار عاملی بدست آمده باید بیشتر از ۰/۳ باشد. (مومنی و فعال قیوم، ۱۳۸۶).

به طور کلی دو نوع شاخص برای آزمودن برازش مدل وجود دارد: ۱- شاخص های خوب بودن ۲- شاخص های بد بودن. شاخص های خوب بودن مانند NFI، AGFI، GFI و ... می باشد که هر چقدر مقدار آنها بیشتر باشد بهتر است. مقدار پیشنهادی برای چنین شاخص هایی ۰/۹

می باشد. همچنین شاخص های بد بودن نیز شامل χ^2/df ، RMSEA است که هر چقدر مقدار آنها کمتر باشد مدل دارای برازش بهتری است. حد

مجاز RMSEA عدد ۰/۰۸ و حد مجاز χ^2/df نیز عدد ۳ می باشد. برای پاسخ به پرسش برازش مدل بایستی شاخص های خوب بودن و بد بودن

CFI، NFI، AGFI، GFI، RMSEA، χ^2/df باهم مورد بررسی قرارگیرد (شوماخر و لوماکس^{۱۴}، ۲۰۱۰).

۶.۴. مدل اندازه گیری متغیرهای مکنون برونزا

همانگونه که قبلا نیز اشاره شد در این پژوهش متغیر «فناوری اطلاعات» به عنوان یک متغیر مکنون برونزا می باشد که در دو حالت مدل در حالت تخمین استاندارد و مدل در حالت اعداد معناداری بررسی شده که نتایج خروجی های بدست آمده با استفاده از نرم افزار آماری LISREL در شکل ۲ نشان داده شده است.

۱.۶.۴. تحلیل عاملی مرتبه اول متغیر مکنون برونزا

متغیر مکنون برونزای مدل دارای سه بعد می باشد که در آن بعد کاربرد با USG، بعد کیفیت با QLT، و بعد سود با BNF نمایش داده شده است. همچنین مقدار ضریب تعیین عددی بین ۰ و ۱ است که هر چه به سمت ۱ نزدیک شود مقدار تبیین واریانس بیشتر می گردد.

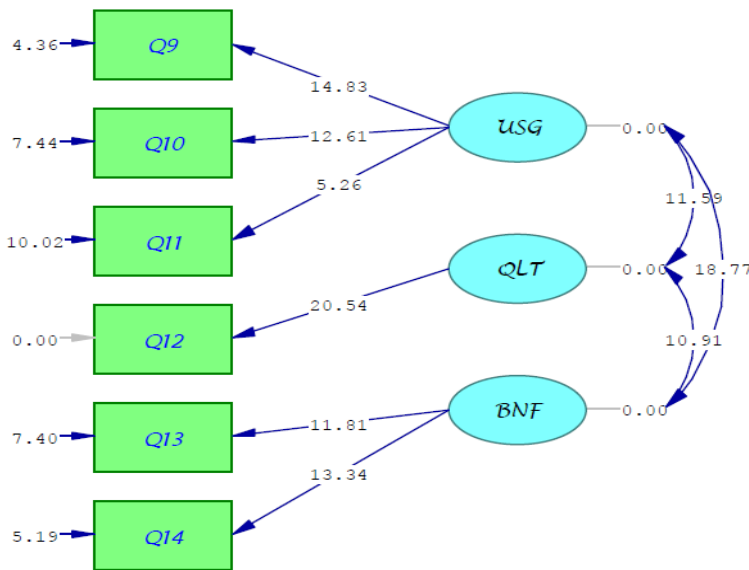
۱.۱.۶.۴. مدل در حالت تخمین استاندارد

حال با توجه به خروجی لیزرل و به علت اینکه نسبت کای دو (۱۹/۷۸) بر درجه آزادی (۷) برابر $\chi^2/df = 2/82$ و کمتر از مقدار مجاز ۳ و مقدار RMSEA برابر ۰/۰۷۳ می باشد شاخص های تناسب مدل، حاکی از برازش مناسب مدل اندازه گیری متغیر برونزا دارد.

۲.۱.۶.۴. مدل در حالت اعداد معناداری:

مقادیر آزمون معناداری بزرگتر از ۱/۹۶ یا کوچکتر از ۱/۹۶- نشان دهنده معنادار بودن روابط است. و مبنای تایید یا رد شدن فرضیات (معناداری روابط) بررسی مدل در حالت ضرایب معناداری است. چنانچه ضرایب معناداری بیشتر از ۱/۹۶ و یا کوچکتر از ۱/۹۶- باشند، فرض صفر رد و فرض یک یعنی وجود ارتباط معناداری تایید می شود. (رامین مهر؛ ۱۳۹۲).

که با توجه به خروجی های بدست آمده از نرم افزار لیزرل کلیه اعداد معناداری مربوط به پارامترهای مدل معنادار شده است، زیرا عدد معناداری آنها از ۱/۹۶ بزرگتر است.

Chi-Square=19.78, df=7, P-value=0.00000, RMSEA=0.073

شکل (۲) مدل اندازه گیری ابعاد متغیر برونزا در حالت ضرایب معناداری (T-Value)

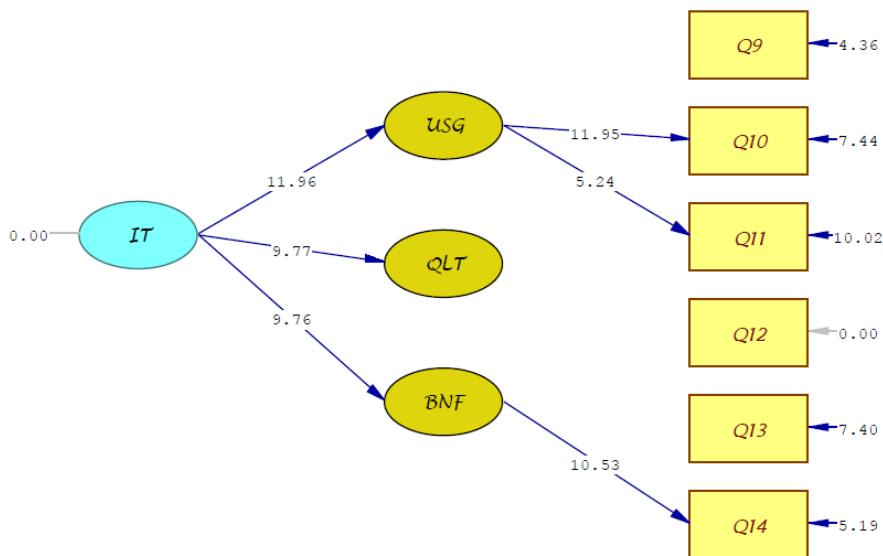
۲.۶.۴. تحلیل عاملی مرتبه دوم متغیر مکنون برونزا

۱.۲.۶.۴. مدل در حالت تخمین استاندارد

با توجه به نتایج به دست آمده و از روی میزان بار عاملی، ترتیب درجه اهمیت ابعاد فناوری اطلاعات عبارتند از: کاربرد (۰/۹۱)، سود (۰/۹۱)، و کیفیت (۰/۶۶).

با توجه به خروجی لیزرل، مقدار کای دو محاسبه شده برابر با ۲۰/۷۸ می باشد که نسبت آن به درجه آزادی (۷) کمتر از عدد ۳ می شود (۲/۹۶) $\left(\frac{\chi^2}{df}\right) =$ مقدار RMSEA نیز برابر با ۰/۰۷۵ است. شاخص‌های تناسب مدل، حاکی از برازش مناسب مدل اندازه گیری متغیر برونزا دارد.

۲.۲.۶.۴. مدل در حالت ضرایب معناداری

Chi-Square=20.78, df=7, P-value=0.00000, RMSEA=0.075

شکل (۳) مدل مرتبه دوم متغیر «فناوری اطلاعات» در حالت ضرایب معناداری

بنابراین می‌توان بیان نمود:

بین بُعد کاربرد و مفهوم «فناوری اطلاعات» رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (عدد معناداری: ۱۱/۹۶).

بین بُعد کیفیت و مفهوم «فناوری اطلاعات» رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (عدد معناداری: ۹/۷۷).

بین بُعد سود و مفهوم «فناوری اطلاعات» رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (عدد معناداری: ۹/۷۶).

۷.۴. مدل اندازه‌گیری متغیرهای مکنون درونزا

متغیرهای «مدیریت دانش»، «عناصر سازمانی»، و «عملکرد سازمانی» همگی از نوع مرتبه دوم می باشند، ابتدا با تحلیل عاملی مرتبه اول متغیرهای درونزای مدل، میزان برازش مدل و تناسب گویه‌ها با ابعاد و متغیرهای مذکور و معناداری پارامترهای مدل بررسی می شود. سپس با تحلیل عاملی مرتبه دوم به بررسی رابطه میان ابعاد این متغیرها با خود متغیرها پرداخته خواهد شد.

۱.۷.۴. تحلیل عاملی مرتبه اول متغیر «مدیریت دانش»

متغیر مکنون درونزای «مدیریت دانش» دارای پنج بعد می باشد که در آن بعد جمع آوری با (ACC)، بعد همکاری با (COO)، بعد استفاده با (UTL)، بعد مالکیت با (OWN) و بعد اشتراک با (SHR)، نمایش داده شده است.

۱.۱.۷.۴. مدل در حالت تخمین استاندارد

با توجه به خروجی لیزرل، مقدار کای دو محاسبه شده برابر با $30/18$ می باشد که نسبت آن به درجه آزادی (۱۲) کمتر از عدد ۳ می شود (۲/۵۱) $\left(\frac{\chi^2}{df}\right) =$ مقدار RMSEA نیز کمتر از $0/08$ و مناسب است.

۲.۱.۷.۴. مدل در حالت ضرایب معناداری

با توجه به خروجی لیزرل کلیه اعداد معناداری مربوط به پارامترهای مدل معنادار شده است، زیرا عدد معناداری آنها از $1/96$ بزرگتر است.

۲.۷.۴. تحلیل عاملی مرتبه دوم متغیر «مدیریت دانش»

۱.۲.۷.۴. مدل در حالت تخمین استاندارد

با توجه به نتایج به دست آمده و از روی میزان بار عاملی، ترتیب درجه اهمیت ابعاد متغیر «مدیریت دانش» عبارتند از: جمع آوری (۰/۹۱)، همکاری (۰/۸۲)، اشتراک (۰/۷۸) مالکیت (۰/۵۲)، و استفاده (۰/۴۳).

با توجه به خروجی لیزرل، مقدار کای دو محاسبه شده برابر با $47/99$ می باشد که نسبت آن به درجه آزادی (۱۷) کمتر از عدد ۳ می شود $\left(\frac{\chi^2}{df}\right) = 2/82$ مقدار RMSEA نیز $0/075$ است. که با توجه به نتایج بدست آمده نشان می دهد که مدل از برازش خوبی برخوردار است.

۲.۲.۷.۴. مدل در حالت ضرایب معناداری

با توجه به خروجی های بدست آمده از نرم افزار لیزرل بین تمامی ابعاد مدیریت دانش و مفهوم «مدیریت دانش» رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (عدد معناداری مربوط به همه ابعاد بیشتر از $1/96$ است).

۳.۷.۴. تحلیل عاملی مرتبه اول متغیر «عناصر سازمانی»

متغیر مکنون درونزای «عناصر سازمانی» دارای سه بعد می باشد که در آن بعد همکاری با (COL)، بعد انگیزش با (MOT)، و بعد فرایند با (PRC) نمایش داده شده است.

۱.۳.۷.۴. مدل در حالت تخمین استاندارد

با توجه به خروجی لیزرل، مقدار کای دو محاسبه شده برابر با $73/67$ می باشد که نسبت آن به درجه آزادی (۲۵) کمتر از عدد ۳ می شود (۲/۹۴) $\left(\frac{\chi^2}{df}\right) =$ مقدار RMSEA نیز کمتر از $0/08$ و حاکی از مناسب بودن نسبی شاخص ها می باشد.

۲.۳.۷.۴. مدل در حالت ضرایب معناداری

با توجه به خروجی لیزرل کلیه اعداد معناداری مربوط به پارامترهای مدل معنادار شده است، زیرا عدد معناداری آنها از $1/96$ بزرگتر است.

۴.۷.۴. تحلیل عاملی مرتبه دوم متغیر «عناصر سازمانی»

۱.۴.۷.۴. مدل در حالت تخمین استاندارد

با توجه به نتایج به دست آمده و از روی میزان بار عاملی، ترتیب درجه اهمیت ابعاد متغیر «عناصر سازمانی» عبارتند از: انگیزش (۰/۹۶)، همکاری (۰/۹۴)، فرآیند (۰/۶۷).

با توجه به خروجی لیزرل، مقدار کای دو محاسبه شده برابر با $74/17$ می باشد که نسبت آن به درجه آزادی (25) کمتر از عدد 3 می شود (2/96) $F_{(2,25)} = 3.0$. مقدار RMSEA نیز کمتر از 0/08 می باشد و نتایج تخمین برازش حاکی از مناسب بودن نسبی شاخص ها دارد و مدل از برازش خوبی برخوردار است.

۲.۴.۷.۴. مدل در حالت ضرایب معناداری

با توجه به خروجی های بدست آمده از نرم افزار لیزرل بین تمامی ابعاد «عناصر سازمانی» و مفهوم «عناصر سازمانی» رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (عدد معناداری مربوط به همه ابعاد بیشتر از 1/96 است).

۵.۷.۴. تحلیل عاملی مرتبه اول متغیر «عملکرد سازمان»

متغیر مکنون درونزای عملکرد سازمان دارای چهار بعد می باشد که در آن بعد رضایت مشتریان با (CST)، بعد رضایت کارکنان با (EST)، بعد اثربخشی سازمان با (EFF)، و بعد نتایج مالی و بازار با (FIN) نمایش داده شده است.

۱.۵.۷.۴. مدل در حالت تخمین استاندارد

با توجه به خروجی لیزرل، مقدار کای دو محاسبه شده برابر با $811/09$ می باشد که نسبت آن به درجه آزادی (293) کمتر از عدد 3 می شود $F_{(3,293)} = 2/93$. مقدار RMSEA نیز کمتر از 0/08 و مناسب است. و نتایج تخمین برازش حاکی از مناسب بودن نسبی شاخص ها دارد و مدل از برازش خوبی برخوردار است.

۲.۵.۷.۴. مدل در حالت ضرایب معناداری

با توجه به خروجی های لیزرل کلیه اعداد معناداری مربوط به پارامترهای مدل معنادار شده است، زیرا عدد معناداری آنها از 1/96 بزرگتر است.

۶.۷.۴. تحلیل عاملی مرتبه دوم متغیر «عملکرد سازمان»

۱.۶.۷.۴. مدل در حالت تخمین استاندارد

با توجه به نتایج به دست آمده و از روی میزان بار عاملی، ترتیب درجه اهمیت ابعاد متغیر «عملکرد سازمان» عبارتند از: نتایج مالی و بازار (0/95)، رضایت مشتریان (0/92)، اثربخشی سازمان (0/90) و رضایت کارکنان (0/88). ضمن اینکه مدل از برازش خوبی برخوردار است. با توجه به خروجی لیزرل، مقدار کای دو محاسبه شده برابر با $96/873$ می باشد که نسبت آن به درجه آزادی (299) کمتر از عدد 3 می شود $F_{(3,299)} = 2/92$. مقدار RMSEA نیز 0/077 است.

۲.۶.۷.۴. مدل در حالت ضرایب معناداری

با توجه به خروجی های بدست آمده از نرم افزار لیزرل بین تمامی ابعاد «عملکرد سازمانی» و مفهوم «عملکرد سازمانی» رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (عدد معناداری مربوط به همه ابعاد بیشتر از 1/96 است).

۵. آزمون فرضیات:

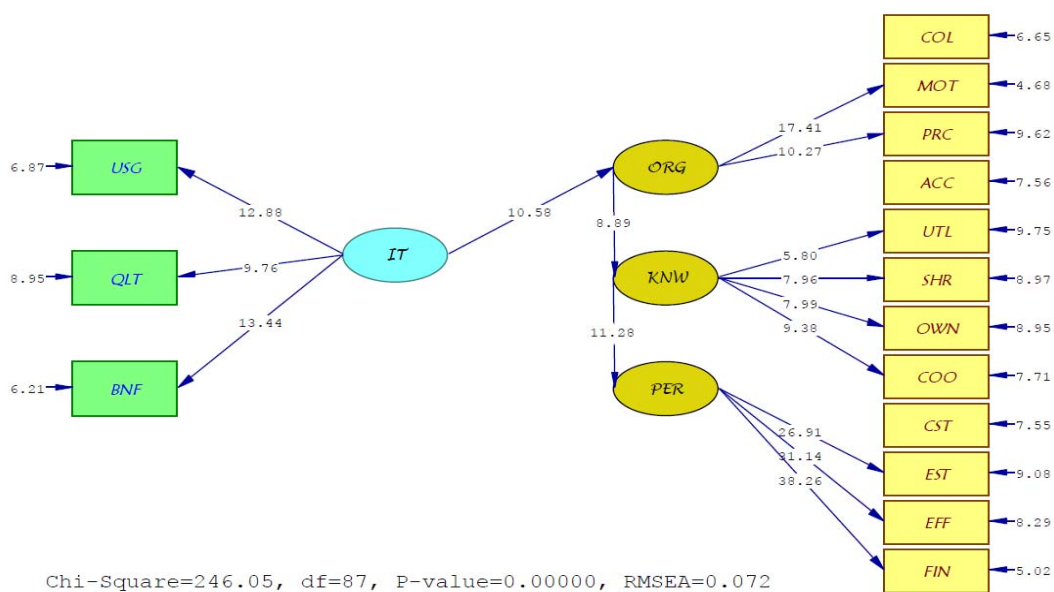
جهت بررسی فرضیات تحقیق از آزمون مدلسازی معادلات ساختاری یا تجزیه و تحلیل چند متغیره استفاده شده است. یکی از قوی ترین و مناسب ترین روش های تجزیه و تحلیل در تحقیقات علوم رفتاری، تجزیه و تحلیل چند متغیره است. زیرا ماهیت این گونه موضوعات چند متغیره بوده و نمی توان آنها را با شیوه دو متغیری (که هر بار تنها یک متغیر مستقل با یک متغیر وابسته در نظر گرفته می شود) حل نمود. از این رو، در این تحقیق برای تأیید یا رد فرضیات از مدل معادلات ساختاری و بطور اخص تحلیل مسیر استفاده شده است. تحلیل مسیر تکنیکی است که روابط بین متغیرهای تحقیق (مستقل، میانجی و وابسته) را بطور همزمان نشان می دهد و برای شناسایی اثرات متغیرهای ارائه شده در مدل مفهومی پژوهش و آزمون فرضیه های ارائه شده در تحقیق از روش تحلیل مسیر استفاده شده است.

۱.۱.۵ مدل تحلیل مسیر مربوط به بررسی فرضیه اصلی

در شکل های ۴ و ۵ مدل تحلیل مسیر پژوهش به ترتیب در حالت ضرایب معناداری و تخمین استاندارد مشاهده می‌گردد. مقادیر ضرایب مسیر استاندارد شده بیانگر میزان تاثیر هر یک از متغیرها بر دیگری بوده و مقادیر آزمون معناداری بزرگتر از ۱/۹۶ یا کوچکتر از ۱/۹۶- نشان دهنده معنادار بودن روابط است. مبنای تایید یا رد شدن فرضیات بررسی مدل در حالت ضرایب معناداری است. چنانچه ضرایب معناداری بیشتر از ۱/۹۶ و یا کوچکتر از ۱/۹۶- باشند فرض صفر رد و فرض یک یعنی وجود ارتباط معناداری تایید می‌شود.

۱.۱.۱.۵ مدل در حالت ضرایب معناداری (T-Value):

شکل (۴) مدل تحلیل مسیر در حالت ضرایب معناداری

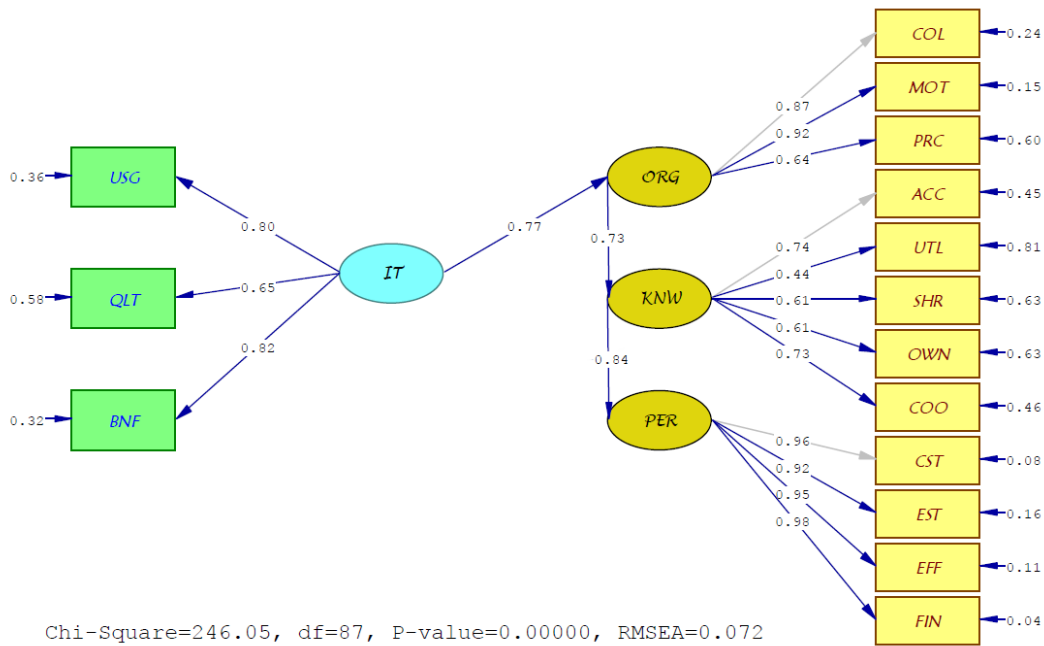
همان‌طور که مشاهده می‌شود کلیه اعداد معناداری مربوط به پارامترهای مدل معنادار است، زیرا عدد معناداری آنها از ۱/۹۶ بزرگتر است.

۲.۱.۱.۵ مدل در حالت تخمین استاندارد

ضریب مسیر مدل در حالت تخمین استاندارد میزان تاثیر هر کدام از متغیرها در توضیح و تبیین واریانس نمرات متغیر یا عامل اصلی را نشان می‌دهد. می‌توان در شکل ۵ ضریب مسیر و بارهای عاملی هر یک از متغیرهای پژوهش را مشاهده نمود.

با توجه به شکل ۵، شاخص‌های تناسب مدل، حاکی از برازش خوب مدل تحلیل مسیر پژوهش است، به علت اینکه نسبت کای دو (۲۴۶/۰۵) بر

درجه آزادی (۸۷) برابر $\frac{\chi^2}{df} = 2.82$ و کمتر از مقدار مجاز ۳ می‌باشد و همچنین مقدار RMSEA کمتر از ۰/۰۸ می‌باشد (۰/۰۷۲).

شکل (۵) مدل تحلیل مسیر در حالت تخمین استاندارد

۲.۵. ارزیابی کلی مدل

سایر موارد در رابطه با برازش مدل (CFI, AGFI, GFI و NFI) همگی بالای ۰/۹ بوده و حاکی از این است که مدل از برازش قابل قبولی برخوردار است:

جدول (۶) شاخص های برازش مدل تحلیل مسیر

معیار (شاخص تناسب)	[۱۹۴]	امتیاز کسب شده	[۱۹۳]	دامنه مقبول	[۱۹۲]
نسبت کای دو به درجه آزادی	[۱۹۷]	2.82	[۱۹۶]	< 3	[۱۹۵]
ریشه میانگین مجذور خطای تخمین (RMSEA)	[۲۰۰]	0.072	[۱۹۹]	$RMSEA < 0.08$	[۱۹۸]
شاخص نیکویی برازش (GFI)	[۲۰۳]	0.93	[۲۰۲]	$GFI > 0.9$	[۲۰۱]
شاخص نیکویی برازش اصلاح شده (AGFI)	[۲۰۶]	0.91	[۲۰۵]	$AGFI > 0.9$	[۲۰۴]
شاخص برازش نرمال شده بنتلر-بونت (NFI)	[۲۰۹]	0.90	[۲۰۸]	$NFI > 0.9$	[۲۰۷]
شاخص برازش تطبیقی (CFI)	[۲۱۲]	0.93	[۲۱۱]	$CFI > 0.9$	[۲۱۰]

۳.۵. بررسی ارتباطات غیر مستقیم در مدل تحلیل مسیر پژوهش

در بررسی اثرات غیرمستقیم مدل پژوهش به این امر می پردازیم که آیا فناوری اطلاعات بطور غیرمستقیم و از طریق تاثیر بر عناصر سازمانی بر مدیریت دانش اثر معناداری دارد یا خیر؟ بر اساس خروجی بدست آمده از نرم افزار لیزرل نتایجی بدست آمده که در جدول ۷ به شرح زیر مشاهده می گردد:

جدول (۷) اثر غیر مستقیم متغیر مستقل در مدل تصمیم نهایی

[۲۱۳] متغیر مستقل	[۲۱۴] متغیر واسطه	[۲۱۵] مقدار اثر غیر مستقیم متغیر مستقل بر استقرار مدیریت دانش	[۲۱۶] عدد معناداری مشاهده شده	[۲۱۷] عدد معناداری قراردادی	[۲۱۸] نتیجه
[۲۱۹] فناوری اطلاعات	[۲۲۰] عناصر سازمانی	[۲۲۱] 0.56	[۲۲۲] 7.45	[۲۲۳] 1.96	[۲۲۴] اثر غیر مستقیم دارد

۴.۵. تائید فرضیه ها

همانطور که شکل های ۴ تا ۵ و جدول ۷ نشان می دهند:

۱.۴.۵. بررسی فرضیه اصلی

میزان تاثیر «استقرار مدیریت دانش» بر «عملکرد شرکت های شهرکهای صنعتی بندرعباس» 0.84 و میزان معناداری آن $11/28$ می باشد. (تائید فرضیه اصلی)

۲.۴.۵. بررسی فرضیه های فرعی

۱) میزان تاثیر «فناوری اطلاعات» بر «عناصر سازمان» در شرکت های شهرکهای صنعتی بندرعباس 0.77 و میزان معناداری آن $10/58$ می باشد (تائید فرضیه).

۲) میزان تاثیر «عناصر سازمان» بر «عناصر دانش در زمینه مدیریت دانش در شرکت های شهرکهای صنعتی بندرعباس» 0.73 و میزان معناداری آن $8/89$ می باشد (تائید فرضیه).

۳) میزان تاثیر «فناوری اطلاعات» بر «عناصر دانش در زمینه مدیریت دانش در شرکت های شهرکهای صنعتی بندرعباس» از طریق «عناصر سازمان» 0.56 و میزان معناداری آن $7/45$ می باشد (تائید فرضیه).

۶. پیشنهاد های کاربردی

در راستای بهبود وضع موجود برای مدیران شرکت های شهرکهای صنعتی بندرعباس پیشنهاد های ذیل ارائه می گردد. این پیشنهادها با توجه به راهکارهای عملی و اجرای اعمال فعالیتهای مدیریت دانش در بخش های مختلف شرکتها و موسسات می باشد.

۱) طراحی سیستم کسب اطلاعات در مورد شناسایی وضعیت خدمات سایر شهرکهای صنعتی در کشور

۲) ایجاد ارتباط با مراکز مشاوره ای و تحقیقاتی و دریافت خدمات پژوهشی در باره موضوع کسب و کار

۳) طراحی نقشه دانش^{۱۵} به صورت ترسیمی از منابع فیزیکی مانند مکتوبات، پرونده ها و منابع نرم افزاری

۴) برگزاری کارگاههای آموزشی مربوط به موضوع های مورد نیاز

۵) طراحی سیستم مستندات^{۱۶} جهت ذخیره و بازیابی مدارک، سوابق و مستندات.

۶) تشکیل تیمهای چند تخصصی برای انجام طرح های نوآورانه

۷) طراحی شبکه ها یا انجمن های حرفه ای

۸) تدوین کتابچه راهنمای متخصصان در زمینه فعالیتهای تخصصی

۹) استقرار سیستم کتابخانه دیجیتالی برای توزیع اطلاعات در حجم زیاد، زمان اندک و بدون نیاز به مکان مشخص
۱۰) طراحی بانک اطلاعات مشتریان را جهت برنامه ریزی ارائه خدمات براساس نیاز

نتیجه گیری

مدیریت دانش در اولین گام مستلزم تعیین فرصت ها و تهدیدات فرآروی سازمان است. پس از آن تعیین شکاف دانش سازمانی که گواه بر فاصله بین وضع موجود دانش سازمانی و دانش مطلوب و مورد نیاز سازمان است، خلاء دانش سازمان را مشخص می کند. سپس لازم است با توجه به آسیب پذیری استراتژیک و تحلیل ریسک، رویه ای مناسب جهت حذف این فاصله انتخاب گردد. در آزمون پایایی یا قابلیت اعتماد ابزار اندازه گیری، نتیجه آزمون نشان داد که قابلیت اعتماد پرسشنامه در حد قابل قبول می باشد. همانطور که پیشتر نیز ذکر شد برای آزمون فرضیات پژوهش، مدل معادلات ساختاری در حالت تضمین استاندارد و ضرایب معناداری مورد بحث قرار گرفت و با استفاده از تجزیه و تحلیل داده ها و نتایج بدست آمده می توانیم به سوالات پژوهش به شرح زیر پاسخ دهیم:

- ۱) آیا میان استقرار مدیریت دانش و عملکرد شرکت های شهرکهای صنعتی بندرعباس رابطه معناداری وجود دارد؟
همانطور که شکل های ۴ و ۵ نشان می دهند میزان تاثیر «استقرار مدیریت دانش» بر «عملکرد شرکت های شهرکهای صنعتی بندرعباس» ۰/۸۴ و میزان معناداری آن ۱۱/۲۸ می باشد. که نشان از میزان بالای تاثیر مثبت متغیر مستقل بر متغیر وابسته و تأیید فرضیه مربوطه دارد.
- ۲) آیا میان فناوری اطلاعات و عناصر سازمان در شرکت های شهرکهای صنعتی بندرعباس رابطه معناداری وجود دارد؟
همانطور که شکل های ۴ و ۵ نشان می دهند میزان تاثیر «فناوری اطلاعات» بر «عناصر سازمان» در شرکت های شهرکهای صنعتی بندرعباس ۰/۷۷ و میزان معناداری آن ۱۰/۵۸ می باشد که نشان از میزان بالای تاثیر مثبت متغیر مستقل فناوری اطلاعات بر متغیر وابسته عناصر سازمانی و تأیید فرضیه مربوطه دارد.
- ۳) آیا میان عناصر سازمان و عناصر دانش در زمینه مدیریت دانش در شرکت های شهرکهای صنعتی بندرعباس رابطه معنادار وجود دارد؟
همانطور که شکل های ۴ و ۵ نشان می دهند میزان تاثیر «عناصر سازمان» بر «عناصر دانش در زمینه مدیریت دانش در شرکت های شهرکهای صنعتی بندرعباس» ۰/۷۳ و میزان معناداری آن ۸/۸۹ می باشد که نشان از میزان بالای تاثیر مثبت متغیر عناصر سازمان بر متغیر عناصر دانش و تأیید فرضیه مربوطه دارد.
- ۴) آیا میان فناوری اطلاعات و عناصر دانش در زمینه مدیریت دانش در شرکت های شهرکهای صنعتی بندرعباس از طریق «عناصر سازمان» رابطه معناداری وجود دارد؟
نظر به نتیجه ذکر شده در جدول ۷ میزان تاثیر «فناوری اطلاعات» بر «عناصر دانش در زمینه مدیریت دانش در شرکت های شهرکهای صنعتی بندرعباس» از طریق «عناصر سازمان» ۰/۵۶ و میزان معناداری آن ۷/۴۵ می باشد که نشان از میزان نسبتاً بالای تاثیر مثبت متغیر مستقل فناوری اطلاعات بر متغیر وابسته عناصر دانش و تأیید فرضیه مربوطه دارد.

منابع

- حجتی، محمدباقر (۱۳۵۸) پژوهشی در تاریخ قرآن کریم. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی
- حسینی ارموی محدث، جلال الدین (۱۳۶۶) شرح آقا جمال الدین خوانساری بر غرر الحکم و درر الکلم ج. رامین مهر، حمید. چارستاد، پروانه (۱۳۹۲) روش تحقیق کمی با کاربرد مدلسازی معادلات ساختاری (نرم افزاری لیزرل)، تهران انتشارات ترمه
- رضائیان، علی (۱۳۸۴) مبانی سازمان و مدیریت، تهران، سمت

رهنورد، فرج ا. (۱۳۸۷)، عوامل موثر بر ارتقای عملکردهای سازمان های بخش دولتی، پرسشنامه مدیریت سال هشتم، شماره ۴، پیاپی ۳۱، ۳۹:

سبحانی نژاد، مهدی، شهبایی، بهنام و علیرضا یوزباشی (۱۳۸۵)، سازمان یادگیرنده (مبانی نظری، الگوهای پژوهشو سنجش)، تهران

سلیمانی، غلامحسین (۱۳۹۱) «مجله همراه باهم» فروردین

شمس مورکانی، غلامرضا (۱۳۸۹) بررسی تأثیر استراتژی مدیریت دانش بر عملکرد سازمانی دو فصلنامه مدیریت و برنامه ریزی در نظام های آموزشی

ماهنامه تدبیر (۱۳۸۵) سال هفدهم، شماره ۱۷۸

مومنی، م. فعال قیومی، ع. (۱۳۸۶) تحلیل های آماری با استفاده از SPSS دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، نشر نو، چاپ دوم.

یاربگر، حسن (۱۳۷۴) تاریخچه مدیریت دانش، انجمن مدیریت مدیران ایران، ۱۳۷۳-۱۳۷۴: ۲۵-۲۴

Alazmi, m and zairi, m. (2003). Knowledge management critical Success factors Journal of knowledge management, Vol, 5, No .3, PP: 107-136

Chen, J. and etal (2004), Measuring intellectual capital: a new model and empirical study, Journal of Intellectual Capital, 5(1): 195-212

http://www.irandoc.ac.ir/data/e_j/vol4/sarfzadeh_hazeri.htm

Jennex Murray E., Olfman, Lorne (2005), "Knowledge Management Success Factors & Models" in Knowledge Management in Modern Organization, Jennex Murray E. 2007, Idea Group Inc. 191-211.

McDermott Consulting Firm (2005), Knowledge Strategies, Internet.

Mojca Indihar stemberger (2012) The Impact Of Knowledge Performance Management On Organizational Neely, A.D., Adams, C. and Kennerley, M.(2002) The Performance Prism: The Scorecard for Measuring and Managing Stakeholder Relationships, Financial Times/Prentice Hall, London

Schumacker, R.E. & Lomax, R.G. (2010). A Beginner's Guide to Structural Equation modeling (3rd Edition). NY: Routledge Press.

پی نوشت

1. Chen & et al
2. Alazmi and zairi
3. Jennex
4. Adelson
5. McDermott Consulting Firm
6. Neely & et al
7. Peter Derleth
8. Pavel Sterols
9. Peter Sengeh
10. Everett Rogers
11. Tomas Alen
12. MIT University
13. Rasula , Bosilj & Stemberger
14. Schumacker & Lomax
15. Knowledge Map
16. Document Management